

ZAKON

O SJEMENSKOM MATERIJALU POLJOPRIVREDNOG BILJA

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi i način proizvodnje, dorade, kontrole, postkontrolne, ispitivanje kvaliteta, promet i uvoz sjemena žita, industrijskog, krmnog, povrtarskog, ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja, cvijeća, krtola, lukovica, češnjeva, rasada, rizoma, micelija jestivih i ljekovitih gljiva (u daljem tekstu: sjemenski materijal), priznavanje sorti poljoprivrednog bilja, upis sorti u Registar sorti poljoprivrednog bilja i druga pitanja od značaja za proizvodnju i promet sjemenskog materijala.

Član 2

Odredbe ovog zakona ne odnose se na:

- 1) proizvodnju i promet genetički modifikovanog sjemenskog materijala;
- 2) uzorke sjemenskog materijala koje privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik, koji se bavi poslovima ispitivanja i oplemenjivanja poljoprivrednog bilja, umnožava, prima ili šalje drugom pravnom licu u cilju naučnih istraživanja i izvođenja eksperimenata u količinama koje služe za ogledne svrhe ili za banke biljnih gena;
- 3) sjemenski materijal šumskog bilja.

Član 3

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) sjemenski materijal su generativni ili vegetativni dijelovi biljaka koji se koriste za umnožavanje i proizvodnju poljoprivrednog bilja;
- 2) sorta poljoprivrednog bilja (u daljem tekstu: sorta) predstavlja skup biljaka jedne biljne vrste unutar najniže botaničke sistematske jedinice koja se odlikuje karakterističnim osobinama određenog genotipa ili kombinacije genotipova i razlikuje se najmanje prema jednoj od navedenih osobina i koje poslije generativnog ili vegetativnog razmnožavanja zadržavaju uniformnost, stabilnost ili druge osobine po kojima se razlikuju od drugih sorti;
- 3) sortno sjeme je sjeme sorti koje je upisano u Registar sorti poljoprivrednog bilja, uključujući i roditeljske komponente i sve kategorije sjemena proizvedene umnožavanjem predosnovnog sjemena sorti, a sertifikovano je kao sortno sjeme;
- 4) proizvodno sjeme je sjeme koje nije upisano u Registar sorti poljoprivrednog bilja, čija je proizvodnja odobrena i kontrolisana, a sertifikovano je kao nesortno sjeme (sjeme cvijeća, aromatično, ljekovito i začinsko bilje);
- 5) naturalno sjeme je nedorađeno i nedeklarisano sjeme;
- 6) sertifikovano sjeme je sjeme proizvedeno od sjemena poznatog genetičkog porijekla čija je proizvodnja kontrolisana i koje je ispitano, dorađeno i deklarirano u skladu sa ovim zakonom;
- 7) kategorija sjemenskog materijala je određeni stepen kvaliteta sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja;
- 8) proizvođač sjemena je privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik koji se bavi proizvodnjom sjemena i upisan je u Registar proizvođača sjemenskog materijala;

- 9) rasad poljoprivrednog bilja je biljni materijal dobijen generativnim ili vegetativnim putem, a koristi se za umnožavanje poljoprivrednog bilja;
- 10) micelija je vegetativno tijelo gljiva koje služi za dalje umnožavanje gljiva koje se koriste za ishranu ljudi ili u ljekovite svrhe;
- 11) oplemenjivač sorte je privredno društvo, odnosno drugo pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje je stvorilo ili otkrilo novu sortu;
- 12) održavalac sorte je oplemenjivač ili proizvođač sjemenskog materijala koji održava sortu po propisanim metodama i garantuje da ona tokom održavanja ostaje uniformna i stabilna;
- 13) uzorak sjemena je najmanja propisana količina sjemena, prepoznatljiva po homogenosti i koja reprezentuje partiju iz koje je uzeta;
- 14) partija sjemena je određena količina sjemena porijeklom sa iste parcele i iste godine proizvodnje čija masa ne prelazi najveću dozvoljenu količinu, homogena je, fizički se može identifikovati i označena je jedinstvenim brojem;
- 15) postkontrolna ispitivanja su ispitivanja kojima se provjerava originalnost i genetička čistoća sorte, zdravstveno stanje i ispunjenost ostalih standarda kvaliteta;
- 16) ISTA sertifikat je dokument o kvalitetu partije sjemena u međunarodnom prometu (ISTA-Međunarodna organizacija za ispitivanje sjemena);
- 17) OECD sertifikat je dokument o sortnosti sjemena u međunarodnom prometu (OECD-Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj);
- 18) DUS TEST je test kojim se utvrđuje različitost, uniformnost i stabilnost sorte u skladu sa odredbama UPOV (Međunarodna unija za zaštitu novih biljnih sorti);
- 19) VCU TEST je test kojim se utvrđuje proizvodna i upotrebna vrijednost sorte;
- 20) sorta standard je sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja koja se ističe po svojim proizvodnim i upotrebnim vrijednostima i kao takva služi u postupku priznavanja sorti;
- 21) referentna kolekcija je zbirka sorti sjemenskog materijala jedne biljne vrste specifičnih morfoloških karakteristika određenih po UPOV kriterijumima koja služi u ocjeni novih sorti (DUS TEST);
- 22) banka biljnih gena je mjesto čuvanja, opisivanja, sakupljanja i upotrebe biljnih genetičkih resursa;
- 23) priznavanje sorti poljoprivrednog bilja je priznavanje novostvorenih domaćih sorti (u daljem tekstu: priznavanje sorti);
- 24) preporučena sorta je sorta koja se poslije ispitivanja upotrebne i proizvodne vrijednosti preporučuje za gajenje na teritoriji Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Republika).

Član 4

Kategorije sortnog sjemena, u smislu ovog zakona, su:

- 1) predosnovno;
- 2) osnovno;
- 3) sertifikovano sjeme prve generacije;
- 4) sertifikovano sjeme druge generacije;
- 5) nesortno.

Predosnovno sjeme je elita samooplodnih biljnih vrsta, samooplodne linije, super elita krompira i sjeme roditeljskih komponenti, koje proizvodi i održava održavalac, a koristi se za proizvodnju osnovnog sjemena.

Osnovno sjeme je original samooplodnih biljnih vrsta, komponente hibrida i elita krom-pira, koje se proizvodi pod kontrolom organa uprave nadležnog za poslove sjemenskog materijala (u daljem tekstu: organ uprave) i koristi se za proizvodnju sertifikovanog sjemena prve generacije.

Sertifikovano sjeme prve generacije je prva sortna reprodukcija samooplodnih biljnih vrsta, prva generacija hibrida i original krompira, koje se koristi za proizvodnju sjemena druge generacije i proizvodi se pod kontrolom organa uprave.

Sertifikovano sjeme druge generacije je druga sortna reprodukcija samooplodnih biljnih vrsta i prva sortna reprodukcija krompira, koja se proizvodi pod kontrolom organa uprave.

Nesortno sjeme je sjeme cvijeća, aromatičnog, ljekovitog i začinskog bilja koje nema priznate sorte, a zadovoljava po autentičnosti i čistoći vrste i proizvodi se pod kontrolom proizvođača.

Kategoriju sjemena do koje je dopušteno umnožavanje i uvoz sjemena za pojedine vrste poljoprivrednog bilja propisuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo).

U nedostatku kategorija sortnog sjemena iz stava 1 ovog člana, organ uprave može da odobri proizvodnju u tekućoj godini i niže kategorije sjemenskog materijala iz domaće proizvodnje.

Način pakovanja i označavanja pojedinih kategorija sjemenskog materijala propisuje Ministarstvo.

II. PROIZVODNJA SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 5

Proizvodnjom sjemenskog materijala može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik (u daljem tekstu: proizvođač), koji je upisan u Registar proizvođača sjemenskog materijala (u daljem tekstu: Registar proizvođača).

Proizvodnjom sjemenskog materijala može se baviti i fizičko lice, na osnovu zaključenog ugovora o saradnji sa proizvođačem, a sjemenski materijal proizveden u toj saradnji smatra se proizvodnjom proizvođača.

Metode, specifične uslove i način proizvodnje i prometa sjemenskog materijala pojedinih biljnih vrsta ili grupa biljnih vrsta propisuje Ministarstvo.

Član 6

Organ uprave utvrđuje ispunjenost uslova za upis u Registar proizvođača i vodi Registar proizvođača.

Podaci iz Registra proizvođača su javni.

Sadržinu i način vođenja Registra proizvođača propisuje Ministarstvo.

Član 7

Upis proizvođača u Registar proizvođača izvršiće se, ako ima:

- 1) zemljište potrebno za proizvodnju sjemenskog materijala;
- 2) u stalnom radnom odnosu lice koje je odgovorno za proizvodnju sjemenskog materijala (u daljem tekstu: odgovorno lice), sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer: ratarski, povrtarski, opšti ili drugi smjer biljne proizvodnje) i najmanje tri godine radnog iskustva u struci.

Upis u Registar proizvođača vrši se na osnovu zahtjeva koji sadrži podatke o:

- 1) proizvođaču (naziv, sjedište, adresa, jedinstveni matični broj, poreski broj i šifra djelatnosti);
- 2) odgovornom licu (ime i prezime, adresa, jedinstveni matični broj i školska sprema);
- 3) vrsti, sorti i kategoriji sjemenskog materijala.

Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana dostavlja se sledeća dokumentacija:

- 1) dokaz o pravu raspolaganja, odnosno korišćenja poljoprivrednog zemljišta za sjeme-nsku proizvodnju (izvod iz posjedovnog lista ili ugovor o zakupu);
- 2) ugovor o radu sa odgovornim licem;

- 3) okvirni plan proizvodnje (podaci o obradi, njezi usjeva, zaštiti zemljišta i očuvanju bioloških i hemijskih svojstava zemljišta i obimu proizvodnje;
- 4) potvrda o registraciji u CRPS-a.

Ako proizvođač obavlja djelatnost na više različitih mjesta, uz zahtjev dostavlja dokumentaciju iz stava 3 tač. 1, 3 i 4 ovog člana za svako mjesto proizvodnje.

Proizvođač je dužan da svaku promjenu uslova za obavljanje djelatnosti prijavi organu uprave, u roku od 15 dana od dana nastale promjene.

Član 8

Proizvođač se briše iz Registra proizvođača, ako prestane da obavlja djelatnost ili prestane da ispunjava uslove iz člana 7 stav 1 ovog zakona.

Dokumentaciju na osnovu koje se vrši upis proizvođača u Registar proizvođača, organ uprave je dužan da čuva u originalu, najmanje tri godine od dana brisanja proizvođača iz Registra proizvođača.

Član 9

Proizvođač je dužan da vodi knjigu evidencije o proizvodnji sjemenskog materijala.

Knjiga evidencije iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:

- 1) broj rješenja o upisu u Registar proizvođača;
- 2) ime odgovornog lica;
- 3) raspored sjemenskog usjeva, odnosno objekta sa jasno označenim dijelom gdje se proizvodi sjemenski materijal, vrstu, odnosno sortu i godinu proizvodnje sjemenskog materijala sa kojim se zasniva proizvodnja;
- 4) ukupnu količinu sjemenskog materijala za zasnivanje proizvodnje;
- 5) podatke o načinu proizvodnje;
- 6) vrstu i datum izvođenja radova;
- 7) količine ukupno primljenog, proizvedenog, prodatog i uništenog sjemenskog materijala.

Obrazac knjige evidencije propisuje Ministarstvo.

Član 10

Proizvođač može proizvoditi sjemenski materijal sorti koje su upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja.

Proizvođač je dužan da od vlasnika sorte obezbijedi saglasnost za umnožavanje sjemenskog materijala zaštićene sorte.

Metode, specifične uslove, način proizvodnje i promet sjemenskog materijala pojedinih biljnih vrsta ili grupe biljnih vrsta propisuje Ministarstvo.

Član 11

Proizvođač je dužan da:

- 1) ima plan proizvodnje kojim će definisati kritične tačke za pojedine vrste poljoprivrednog bilja, koje bi mogle uticati na kvalitet, zdravstveno stanje i prinos sjemenskog materijala i metode za praćenje i kontrolu kritičnih tačaka;
- 2) sprovodi mjere radi sprječavanja pojave, odnosno širenja štetnih organizama; vrši pregled u skladu sa metodama radi stalnog praćenje i kontrole kritičnih tačaka; uzima i dostavlja uzorke ovlaštenoj laboratoriji radi praćenja kvaliteta proizvodnje; vodi zapisnike o praćenju i kontroli kritičnih tačaka, kao i sprovedenim mjerama za obezbjeđivanje usklađenosti sjemenskog materijala sa propisanim standardima;
- 3) odmah obavijesti organ uprave, odnosno poljoprivrednog inspektora o pojavi ili sumnji na pojavu štetnih organizama na mjestu proizvodnje;

- 4) obezbijediti mogućnost praćenja i raspoznavanja svake partije sjemenskog materijala u svim fazama proizvodnje i dorade, skladištenja i nabavci sjemenskog materijala;
- 5) vodi evidenciju i čuva dokumentaciju o održavanju, odnosno priznavanju ili nabavci sjemenskog materijala koji se upotrebljava za razmnožavanje ili ponovnu proizvodnju sjemenskog materijala;
- 6) sprovodi mjere određene stručnom kontrolom;
- 7) izvršava i druge poslove utvrđene zakonom.

Dokumentaciju iz stava 1 tačka 5 ovog člana proizvođač je dužan da čuva najmanje jednu godinu za jednogodišnje usjeve, odnosno tri godine za višegodišnje zasade.

Član 12

Proizvođač može, za potrebe stranog naručioca, da od uvezenog sjemenskog materijala proizvodi, doraduje i ispituje sjemenski materijal sorti koje nijesu upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja.

Sjemenski materijal iz stava 1 ovog člana može se proizvoditi, doradivati i ispitivati po prethodno pribavljenoj saglasnosti organa uprave, na osnovu ugovora sa stranim naručiocem prema kojem strani naručilac preuzima cjelokupnu količinu proizvedenog naturalnog ili doradenog sjemenskog materijala.

Proizvodnja sjemenskog materijala iz stava 1 ovog člana podliježe zdravstvenom pregledu.

Sjemenski materijal iz stava 1 ovog člana nije dozvoljeno stavlјati u promet na teritoriji Republike.

Proizvodnja sortnog sjemenskog materijala za račun domaćeg naručioca može se obavljati u drugoj državi, na osnovu ugovora domaćeg naručioca i inostranog proizvođača, uz saglasnost organa uprave.

III. STRUČNA KONTROLA NAD PROIZVODNJOM SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 13

Proizvodnja sjemenskog materijala podliježe obaveznoj stručnoj kontroli.

Stručnom kontrolom nad proizvodnjom sjemenskog materijala utvrđuje se: porijeklo upotrijebljenog sjemena, vrsta, sorta i kategorija, autentičnost i čistoća vrste i sorte, prostorna izolacija, zdravstveno stanje usjeva, prisustvo korova, opšte stanje i razvoj usjeva, predusjev, primjena agrotehničkih mjera i očekivani prinos naturalnog sjemena, na način i po propisanoj metodologiji vršenja stručne kontrole.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, kod nesortnog sjemena se ne utvrđuje sorta, kategorija, autentičnost i sortna čistoća.

Član 14

Stručnu kontrolu proizvodnje predosnovnog sjemenskog materijala vrši održavalac sorte.

Stručnu kontrolu proizvodnje ostalih kategorija sjemenskog materijala vrši pravno lice ako ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme i koje ovlasti organ uprave (u dalјem tekstu: ovlašćeno pravno lice).

Ovlašćenom pravnom licu ne mogu se povjeriti poslovi kontrole nad sopstvenom proizvodnjom sjemenskog materijala, osim predosnovnog i osnovnog.

Uslove u pogledu kadra i opreme koje treba da ispunjava ovlašćeno pravno lice propisuje Ministarstvo.

Ispunjenost uslova iz stava 4 ovog člana utvrđuje i ovlašćenje za vršenje stručne kontrole izdaje organ uprave.

Ovlašćeno pravno lice izvještava organ uprave o obavljenoj stručnoj kontroli nakon završene stručne kontrole svake kulture.

Način i metode obavljanja stručne kontrole sjemenskog materijala, sadržinu i rokove za dostavljanje izvještaja o izvršenoj stručnoj kontroli propisuje Ministarstvo.

Član 15

Proizvođač je dužan da podnese prijavu za vršenje stručne kontrole organu uprave, u roku od 15 dana od dana završetka sjetve, a najkasnije:

- 1) za jesenju sjetvu do 31. decembra;
- 2) za proljećnu sjetvu do 30. juna.

Proizvođač može podnijeti prijavu iz stava 1 ovog člana, ako je:

- 1) upisan u Registar proizvođača;
- 2) ako je sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja;
- 3) ako je proizvođač pribavio saglasnost iz člana 10 stav 2 ovog zakona.

Član 16

Oplemenjivač, odnosno održavalac dostavlja izvještaj o izvršenoj stručnoj kontroli proizvodnje predosnovnog sjemena organu uprave radi izdavanja sertifikata o priznavanju sjemenskog usjeva predosnovnog sjemena.

Evidenciju izvještaja iz stava 1 ovog člana vodi oplemenjivač ili održavalac i čuva dokumentaciju najmanje šest godina.

Član 17

Postupak stručne kontrole koji sprovodi ovlašćeno pravno lice obuhvata:

- 1) stručnu kontrolu sjemenskog usjeva, odnosno zasada, zemljišta, objekata za proizvodnju, skladišnog prostora i pripremu sjemenskog materijala za promet;
- 2) pregled dokumentacije, zapisnika i knjige evidencije;
- 3) ispitivanja i testiranja uzoraka u cilju potvrđivanja da li sjemenski usjev ispunjava uslove iz člana 18 ovog zakona;
- 4) vođenje zapisnika o obavljenoj stručnoj kontroli iz stava 1 ovog člana.

Član 18

Za sjemenski materijal za koji nije propisana kategorija može se izdati sertifikat o priznavanju usjeva, ako ispunjava minimalne uslove za kvalitet i zdravstveno stanje.

Član 19

Na osnovu izvještaja o izvršenoj stručnoj kontroli, organ uprave izdaje sertifikat o priznavanju sjemenskog usjeva (u daljem tekstu: sertifikat).

Evidenciju o izdatim sertifikatima iz stava 1 ovog člana vodi organ uprave.

Obrazac i sadržinu sertifikata iz člana 16 stav 1 ovog zakona i stava 1 ovog člana, kao i način vođenja evidencije iz člana 16 stav 2 ovog zakona i stava 2 ovog člana, obrazac i sadržinu zapisnika o izvršenoj stručnoj kontroli u toku proizvodnje bliže propisuje Ministarstvo.

Troškove stručne kontrole i izdavanja sertifikata snosi proizvođač.

IV. DORADA SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 20

Dorada sjemenskog materijala je sušenje, čišćenje, kalibriranje, piliranje i tretiranje zaštitnim sredstvima.

Član 21

Sjemenski materijal može da se stavlja u promet ako je doraden.

Naturalno sjeme koje se doraduje mora da ima sertifikat o priznavanju sjemenskog usjeva.
Naturalno sjeme iz uvoza koje se doraduje mora da ima fitosertifikat, sertifikat o sortnosti sjemena (OECD) ili odgovarajuća dokumena o sortnosti sjemena, izdata od nadležnog organa zemlje izvoznice.

Član 22

Doradom sjemenskog materijala može da se bavi privredno društvo i preduzetnik (u daljem tekstu: dorađivač), ako je upisan u Registar dorađivača sjemenskog materijala (u daljem tekstu: Registar dorađivača).

Član 23

Upis dorađivača u Registar dorađivača izvršiće se, ako ima:

- 1) skladišni prostor za odvojen smještaj i čuvanje naturalnog (nedorađenog) odnosno dorađenog sjemenskog materijala pojedinih vrsta, sorti i kategorija, koji obezbjeđuje očuvanje njihovog kvaliteta i zdravstvenog stanja i prostor za smještaj otpada koji je nastao doradom sjemenskog materijala;
- 2) uređaje i opremu za dosušivanje, prečišćavanje, selektiranje, pakovanje, zatvaranje ambalaže i plombiranje, a u zavisnosti od vrste sjemenskog materijala koji se doraduje;
- 3) u stalnom radnom odnosu lice koje je odgovorno za doradu sjemenskog materijala (u daljem tekstu: odgovorno lice) sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer: ratarski, povrtarski, opšti ili drugi smjer biljne proizvodnje) i najmanje tri godine radnog iskustva u struci.

Upis u Registar dorađivača vrši se na osnovu zahtjeva koji sadrži podatke o:

- 1) dorađivaču (naziv, sjedište, adresa, jedinstveni matični broj, poreski broj i šifra djelatnosti);
- 2) odgovornom licu (ime i prezime, adresa, jedinstveni matični broj i školska sprema);
- 3) vrsti, sorti i kategoriji sjemenskog materijala.

Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana dostavlja se sljedeća dokumentacija:

- 1) dokaz o pravu raspolaganja, odnosno korišćenja skladišnog prostora za smještaj i čuvanje sjemenskog materijala (izvod iz posjedovnog lista, odnosno ugovor o zakupu);
- 2) ugovor o radu sa odgovornim licem;
- 3) potvrdu o registraciji u CRPS-a.

Ako dorađivač obavlja djelatnost na više različitih mjesta, uz zahtjev dostavlja dokumentaciju iz stava 3 tač. 1, 2 i 3.

Dorađivač je dužan da svaku promjenu uslova za obavljanje djelatnosti prijavi organu uprave, u roku od 15 dana od dana nastale promjene.

Član 24

Dorađivač se briše iz registra dorađivača, ako prestane da obavlja djelatnost ili prestane da ispunjava uslove iz člana 23 stav 1 ovog zakona.

Ispunjenost uslova iz člana 23 stav 1 ovog zakona utvrđuje organ uprave.

Po žalbi na rješenje o ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana, kao i na druge pojedinačne upravne akte koje, u skladu sa ovim zakonom, donosi organ uprave, odlučuje Ministarstvo.

U rješenju o upisu dorađivača u Registar dorađivača moraju biti navedene vrste i kategorije sjemenskog materijala koje dorađivač ima pravo da doraduje.

Dokumentaciju na osnovu koje se vrši upis dorađivača u Registar dorađivača, organ uprave je dužan da čuva, u originalu, najmanje tri godine od dana brisanja dorađivača iz Registra dorađivača.

Registar dorađivača vodi organ uprave.

Podaci iz Registra dorađivača su javni.

Sadržinu, oblik i način vođenja Registra dorađivača propisuje Ministarstvo.

Član 25

Ako je sjemenski materijal određene biljne vrste i sorte dorađivalo više dorađivača, smatra se da je sjemenski materijal doradio dorađivač kome je izdata deklaracija u skladu sa članom 38 ovog zakona.

Član 26

Dorađivač može u postupku dorade pripremati mješavine različitih sorti ili vrsta poljoprivrednog bilja u određenim procentima pojedinih komponenti.

Svaka od komponenti sjemena u mješavini mora zadovoljavati uslove kvaliteta za tu vrstu sjemenskog materijala.

Uslove u pogledu sastava sjemenske mješavine, vođenja evidencije, načina pakovanja i označavanja bliže propisuje Ministarstvo.

Član 27

Dorađivač je dužan da vodi knjigu evidencije i čuva dokumentaciju o količini preuzetog naturalnog i doradenog sjemenskog materijala najmanje šest godina.

Knjiga evidencije iz stava 1 ovog člana sadrži, naročito:

- 1) broj rješenja o upisu u Registar dorađivača;
- 2) ime odgovornog lica;
- 3) raspored prostora u objektu sa jasno označenim dijelovima gdje se nalazi nedorađeni i dorađeni sjemenski materijal, sa naznakom za vrstu, odnosno sortu sjemenskog materijala;
- 4) ukupnu količinu doradenog sjemenskog materijala;
- 5) podatke o načinu dorade;
- 6) datum izvođenja dorade.

Obrazac knjige evidencije iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 28

Dorađivač je dužan da uništi otpad nastao doradom sjemena sitnosjemenih mahunarki, kao i otpad koji ima sjeme parazitnih biljaka, korova i sjeme zaraženo štetnim organizmima, u prisustvu poljoprivrednog inspektora.

Otpad nastao doradom sjemenskog materijala drugih biljnih vrsta može da se koristi za ishranu ljudi, životinja ili za industrijsku preradu, ako je njegov kvalitet u skladu sa propisima kojima se uređuju standardi kvaliteta u toj oblasti.

Ministarstvo propisuje način uništavanja otpada iz stava 1 ovog člana.

Član 29

Tokom žetve, odnosno berbe, prevoza i čuvanja do dorade naturalno sjeme mora biti međusobno odvojeno i obilježeno.

Naturalno sjeme koje se prevozi od njive do mjesta skladištenja, odnosno čuvanja ili dorade mora da prati dokumentacija o proizvođaču, katastarskoj parceli, vrsti, sorti i kategoriji naturalnog sjemena.

Dorađivač je dužan da, u roku od pet dana od dana prijema obranog, izvađenog i požnjevenog sjemenskog materijala, za svaki sjemenski usjev, prijavi organu uprave preuzetu količinu naturalnog sjemena.

Način prijave obranog, izvađenog i požnjevenog sjemenskog materijala propisuje Ministarstvo.

V. KVALITET SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 30

Kvalitet sjemenskog materijala, u smislu ovog zakona, je čistoća, vlaga, klijavost i zdravstveno stanje.

Član 31

Kvalitet sjemenskog materijala mora se utvrditi za svaku partiju sjemena, prije stavljanja u promet.

Partija sjemena je određena količina sjemenskog materijala čija masa ne prelazi najveću dozvoljenu količinu, fizički se može identifikovati i označena je jedinstvenim brojem.

Dozvoljenu količinu sjemena u partiji za pojedine vrste sjemenskog materijala i njihove mješavine propisuje Ministarstvo.

Član 32

Sjemenski materijal u pogledu kvaliteta mora da ispunjava propisane norme kvaliteta.

Ispitivanje i utvrđivanje kvaliteta sjemenskog materijala vrši se prije stavljanja u promet.

Za kvalitet sjemenskog materijala u prometu odgovoran je dorađivač, odnosno uvoznik.

Član 33

Ispitivanje i utvrđivanje kvaliteta sjemenskog materijala obavlja akreditovana laboratorija.

Dorađivač podnosi prijavu za ispitivanje i utvrđivanje kvaliteta, odnosno uzimanje uzoraka sjemenskog materijala akreditovanoj laboratoriji.

Uz prijavu iz stava 2 ovog člana dorađivač podnosi sertifikat o priznavanju sjemenskog usjeva.

Član 34

Akreditovana laboratorija uzima uzorak sjemenskog materijala radi utvrđivanja kvaliteta.

Poslove uzimanja uzoraka sjemenskog materijala iz stava 1 ovog člana može da obavlja i privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako ima zaposleno lice koje je završilo specijalističke studije, odnosno poljoprivredni fakultet (smjer ratarski, povrtarski opšti ili smjer zaštite bilja), sa najmanje pet godina radnog iskustva u struci.

Ispunjenost uslova utvrđuje i evidenciju lica koja uzimaju uzorke iz stava 2 ovog člana vodi organ uprave.

Količinu sjemenskog materijala koja se uzima kao uzorak i način označavanja uzorka propisuje Ministarstvo.

Obrazac prijave za ispitivanje i utvrđivanje kvaliteta sjemenskog materijala, odnosno uzimanja uzoraka propisuje Ministarstvo.

Član 35

O izvršenom ispitivanju kvaliteta sjemenskog materijala akreditovana laboratorija izdaje izvještaj o ispitivanju kvaliteta.

Akreditovana laboratorija dužna je da čuva ispitane uzorke sjemenskog materijala godinu dana od dana izdavanja izvještaja o ispitivanju kvaliteta, a dokumentaciju o ispitivanju sjemenskog materijala najmanje šest godina od dana izdavanja izvještaja iz stava 1 ovog člana.

Akreditovana laboratorija dužna je da čuva ispitane uzorke krtola, lukovica i češnjeva mjesec dana od dana izdavanja izvještaja o ispitivanju njihovog kvaliteta, a dokumentaciju o ispitivanju, šest godina od dana izdavanja izvještaja iz stava 1 ovog člana.

Metode uzorkovanja i ispitivanja kvaliteta sjemenskog materijala, obrazac izvještaja o ispitivanju kvaliteta sjemena, kao i način čuvanja uzoraka krtola, lukovica i češnjeva propisuje Ministarstvo.

Član 36

Dorađivač, odnosno uvoznik odgovoran je za štetu krajnjem korisniku, ako sjemenski materijal ne ispunjava uslove u pogledu deklarisanje vrste, sorte i kvaliteta sjemenskog materijala.

VI PAKOVANJE, DEKLARISANJE I ETIKETIRANJE

Član 37

Sjemenski materijal u prometu mora odgovarati deklarisanjoj vrsti i sorti, propisanim normama kvaliteta, mora biti originalno pakovan i imati deklaraciju uz otpremnicu i etiketu (deklaracija na ambalaži).

Sjemenski materijal u prometu mora da odgovara kvalitetu označenom u deklaraciji i na etiketi.

Sjemenski materijal u partijama mora biti u originalnom pakovanju i označen na propisani način koji obezbeđuje izvornost pakovanja i očuvanja njegovog kvaliteta.

Ako je sjemenski materijal poljoprivrednog bilja tretiran hemikalijama ili fitofarmaceutskim preparatima, upotrijebljena sredstva moraju biti naznačena na deklaraciji.

U zavisnosti od vrste i kategorije sjemenskog materijala deklaracija i etiketa mora biti jedinstvena prema sadržaju, veličini, boji i mora imati serijski broj.

Sjemenski materijal pakovan u sitna pakovanja ne prati deklaracija uz otpremnicu, a etiketa na ambalaži mora ispunjavati uslove iz stava 5 ovog člana.

Količinu sjemenskog materijala za sitna pakovanja iz stava 6 ovog člana, za pojedine biljne vrste, propisuje Ministarstvo.

Član 38

Zahtjev za izdavanje deklaracije, odnosno etikete dorađivač sjemenskog materijala podnosi ovlašćenom pravnom licu.

Uvezeni sjemenski materijal deklarira zemlja izvoznica, a odgovoran je uvoznik sjemenskog materijala.

Etiketu za sitna pakovanja sjemenskog materijala izdaje dorađivač, odnosno uvoznik.

Pakovanje i etiketiranje sjemenskog materijala vrši dorađivač u mjestu dorade, uz prisustvo predstavnika ovlašćenog pravnog lica.

Evidenciju o izdatim deklaracijama, odnosno etiketama vodi ovlašćeno pravno lice.

Obrazac deklaracije i etikete, njihovu sadržinu, način izdavanja i vođenja evidencije propisuje Ministarstvo.

Član 39

Zabranjeno je stavljati u promet sjemenski materijal kojem je rok važenja na deklaraciji i etiketi istekao, odnosno prije nego se produži važenje deklaracije.

Sjemenski materijal iz stava 1 ovog člana može da se stavi u promet ako se u postupku ispitivanja utvrdi da odgovara propisanom kvalitetu.

Sjemenski materijal iz stava 2 ovog člana pakuje se, deklarira i etiketira u skladu sa članom 38 ovog zakona.

Član 40

Zabranjeno je prepakivanje sjemenskog materijala u originalnom pakovanju iz domaće proizvodnje i uvoza.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, dorađivač, odnosno uvoznik može da vrši prepakivanje sjemenskog materijala, uz saglasnost organa uprave.

Zahtjev za prepakivanje sjemenskog materijala dorađivač, odnosno uvoznik podnosi organu uprave.

Uz zahtjev iz stava 3 ovog člana dorađivač, odnosno uvoznik prilaže deklaraciju, odnosno sertifikat o sortnosti sjemena (OECD), sertifikat o kvalitetu sjemena (ISTA) i fitosertifikat.

VII PROMET SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 41

Prometom sjemenskog materijala može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako je upisan u Registar za promet sjemenskog materijala na veliko ili u Registar za promet sjemenskog materijala na malo.

Prometom sjemenskog materijala na veliko može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako za poslove prometa ima u stalnom radnom odnosu lice sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer - ratarski, povrtarski, opšti ili smjer biljne proizvodnje), odnosno specijalističke studije odgovarajućeg smjera i objekat za skladištenje, odnosno prodaju sjemenskog materijala.

Prometom sjemenskog materijala na malo može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako u svakom prodajnom objektu ima zaposleno lice sa završenim IV stepenom srednje poljoprivredne škole.

Izuzetno od st. 2 i 3 ovog člana, privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, koji prodaje sjemenski materijal u sitnim pakovanjima, ne mora imati zaposleno lice iz stava 3 ovog člana.

Ispunjenost uslova iz st. 2 i 3 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Upis u Registar za promet sjemenskog materijala na veliko, odnosno u Registar za promet sjemenskog materijala na malo vrši se na osnovu zahtjeva.

Registar za promet sjemenskog materijala na veliko, odnosno Registar za promet sjemenskog materijala na malo vodi organ uprave.

Podaci iz Registra za promet sjemenskog materijala na veliko, odnosno Registra za promet sjemenskog materijala na malo su javni.

Sadržaj, oblik i način vođenja Registra za promet sjemenskog materijala na veliko i Registra za promet sjemenskog materijala na malo, kao i sadržaj zahtjeva za upis u registre, sa potrebnom dokumentacijom, propisuje Ministarstvo.

Član 42

U promet može da se stavi sjemenski materijal sorti koje su upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja, kao i nesortno sjeme iz člana 4 ovog zakona.

Član 43

Sjemenski materijal u prometu mora da se skladišti i čuva na način i pod uslovima koji obezbjeđuje očuvanje njegovog kvaliteta.

Promet sjemenskog materijala može se obavljati samo u prodajnom objektu.

Uslove koje mora da ispunjava prodajni objekat i skladište i način i uslove skladištenja sjemenskog materijala utvrđuje Ministarstvo.

Član 44

Na promet sjemenskog materijala namijenjenog za organsku proizvodnju, pored uslova utvrđenih ovim zakonom, primjenjuju se i uslovi utvrđeni propisima kojima je uređena organska proizvodnja.

VIII UVOZ SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 45

Uvozom sjemenskog materijala može da se bavi privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik (u daljem tekstu: uvoznik), ako ima u vlasništvu ili po osnovu ugovora o zakupu koristi registrovano carinsko skladište i upisan je u Registar uvoznika.

Uvoznik može da uvozi sjemenski materijal sorti koje su upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja i koje ima fitosertifikat izdat od nadležnog organa zemlje izvoznice, kao i nesortno sjeme iz člana 4 ovog zakona.

Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Upis u Registar uvoznika vrši se na osnovu zahtjeva.

Registar uvoznika vodi organ uprave.

Podaci iz Registra uvoznika su javni.

Sadržaj, oblik i način vođenja Registra uvoznika i sadržaj zahtjeva propisuje Ministarstvo.

Član 46

Sjemenski materijal može da se uvozi samo u originalnom pakovanju.

Naturalno sjeme može se uvoziti, ako je sortno i ako je proizvedeno za račun domaćeg naručioca.

Pakovanje, deklarisanje i etiketiranje doradenog naturalnog sjemena vrši se u skladu sa članom 38 ovog zakona.

O uvezenim količinama sjemenskog materijala i sjemenskih mješavina uvoznik je dužan da vodi evidenciju.

Sadržaj, oblik i način vođenja evidencije iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 47

Uvezeni sjemenski materijal, uz otpremnicu, mora da ima fitosertifikat, sertifikat o sortnosti sjemenskog materijala (OECD), sertifikat o kvalitetu sjemenskog materijala (ISTA).

Uvezeni sjemenski materijal mora da ima deklaraciju izdatu od nadležnog organa zemlje izvoznice, a pri stavljanju u promet na teritoriji Republike obilježava se u skladu sa članom 38 ovog zakona.

Sjemenski materijal biljnih vrsta koje nijesu obuhvaćene sistemom OECD sertifikacije, kao i uvoz sjemenskog materijala iz zemalja koje nijesu članice OECD, mora da prati dokument o sortnosti izdat od nadležnog organa zemlje izvoznice.

Kvalitet sjemenskog materijala iz stava 3 ovog člana mora biti ispitan u skladu sa ovim zakonom.

Član 48

Sjemenski materijal može se uvoziti samo od proizvođača koji ispunjavaju uslove proizvodnje, odnosno koji su registrovani i pod kontrolom nadležnog organa zemlje izvoznice.

Sjemenski materijal koji se uvozi podliježe obaveznoj kontroli sortnosti i kvaliteta koju vrši nadležni inspektor, na graničnom prelazu.

Uvoznik je dužan da uzorak uvezenog sjemenskog materijala dostavi naučno-istraživačkoj ustanovi koja vrši ispitivanje upotrebne i proizvodne vrijednosti sorte, radi ispitivanja i čuvanja u referentnoj kolekciji.

IX. PRIZNAVANJE SORTI POLJOPRIVRE-DNOG BILJA I UPIS U REGISTAR SORTI POLJOPRIVREDNOG BILJA

1. Priznavanje sorti poljoprivrednog bilja

Član 49

Priznavanje sorti poljoprivrednog bilja, u smislu ovog zakona, je priznavanje novostvorene domaće sorte (u daljem tekstu: priznavanje sorte), ako je ona rezultat hibridizacije ili selekcije, odnosno ako se biološki razlikuje od druge priznate sorte, a koja je u procesu priznavanja poslužila kao standardna sorta.

Član 50

U postupku priznavanja sorte utvrđuje se kvalitet i druge bitne osobine na osnovu kojih se sorta može priznati, a sjemenski materijal te sorte umnožavati i stavljati u promet kao sortni na teritoriji Republike.

Član 51

Sorta se priznaje ako se utvrdi da:

- 1) je različita, uniformna i stabilna (DUS test);
- 2) ima povoljnu proizvodnu i upotrebnu vrijednost (VCU test);
- 3) je ime sorte određeno u skladu sa zakonom.

Član 52

Sorta je različita ako se najmanje po jednoj od značajnih osobina jasno razlikuje od bilo koje druge poznate sorte.

Sorta je uniformna ukoliko je dovoljno ujednačena u osobinama po kojima se razlikuje od drugih sorti, bez obzira na odstupanja koja se mogu očekivati u toku njenog razmnožavanja.

Sorta je stabilna ako njene bitne osobine ostaju nepromijenjene i poslije više uzastopnih razmnožavanja, kao i poslije svakog pojedinačnog ciklusa razmnožavanja.

Član 53

Proizvodnim i upotrebnim osobinama sorti smatraju se:

- 1) prinos;
- 2) kvalitet proizvoda;
- 3) druge osobine koje su od uticaja na povećanje obima proizvodnje ili poboljšanja kvaliteta.

Član 54

Postupak priznavanja sorte pokreće se na osnovu zahtjeva koji podnosi oplemenjivač sorte ili njegov ovlašćeni zastupnik (u daljem tekstu: podnosilac zahtjeva).

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se organu uprave posebno za svaku sortu.

Naziv sorte može biti svaka riječ, kombinacija riječi, kombinacija riječi i brojeva ili kombinacija slova i brojeva, osim ako propisima kojima se uređuje zaštita novih sorti poljoprivrednog i šumskog bilja nije drukčije određeno. Ime sorte mora omogućiti razlikovanje sorte od bilo koje druge poznate sorte iste ili srodne vrste. Ime sorte ne smije navoditi na pogrešan zaključak naročito u pogledu porijekla i osobina sorte.

Obrazac i sadržinu zahtjeva iz stava 1 ovog člana, kao i kriterijume za određivanje naziva sorte propisuje Ministarstvo.

Član 55

Na zahtjev organa uprave podnosilac zahtjeva dužan je da uz zahtjev dostavi na uvid dokumentaciju o radu na stvaranju sorte.

Podaci i dokumentacija koji se odnose na porijeklo izvornog materijala i na opis procesa stvaranja sorte su službena tajna.

Član 56

Organ uprave je dužan da obavijesti podnosioca zahtjeva da će sorta biti ispitivana i da od njega zatraži potrebnu količinu sjemenskog materijala radi ispitivanja.

Na osnovu obavještenja iz stava 1 ovog člana podnosilac zahtjeva je dužan da blagovremeno dostavi organu uprave sjemenski materijal u količini i na način koji propiše Ministarstvo.

Ako podnosilac zahtjeva ne ispuni uslove iz stava 2 ovog člana zahtjev će se odbaciti.

Član 57

Različitost, uniformnost i stabilnost sorte, kao i upotrebna i proizvodna vrijednost sorte utvrđuje se ispitivanjima na oglednom polju i u laboratoriji.

Za sve biljne vrste ili grupu biljnih vrsta, mjesto, metode i vrijeme trajanja ispitivanja propisuje Ministarstvo.

Troškove ispitivanja iz stava 1 ovog člana snosi podnosilac zahtjeva.

Član 58

Ispitivanje sorte na oglednom polju i u laboratoriji vrši se pod šifrovanim oznakama koje predstavljaju službenu tajnu. Šifre se otvaraju i zatvaraju svake godine i o dobijenim rezultatima organ uprave obavještava podnosioca zahtjeva.

Član 59

Ispitivanja u postupku priznavanja sorte u cilju utvrđivanja proizvodne i upotrebne vrijednosti sorte vrši se istovremeno sa jednom ili više sorti standarda.

Sorta standard može biti samo sorta koja je upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja i koja po svojim biološkim i proizvodnim osobinama ima najveću vrijednost za namjenu za koju se vrši ispitivanje.

Ako se za pojedinu vrstu poljoprivrednog bilja, tip unutar vrste poljoprivrednog bilja ili za određenu namjenu ne može odrediti sorta standard iz stava 2 ovog člana, sorta se ispituje bez sorte standarda jednu godinu.

Član 60

Ispitivanje sorte na oglednom polju, odnosno u laboratoriji vrši pravno ili fizičko lice koje ima potrebno zemljište, opremu i stručna lica za vršenje ispitivanja (u daljem tekstu: izvođač oglada).

Ugovor sa izvođačem oglada za ispitivanje sorte na oglednom polju, odnosno u laboratoriji zaključuje organ uprave, u skladu sa zakonom.

Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Organ uprave će priznati rezultate ispitivanja DUS testova koji su urađeni u zemlji članici UPOV-a.

Izvođač oglada koji je zaključio ugovor o ispitivanju sorte na oglednom polju, odnosno u laboratoriji dužan je da dostavi organu uprave rezultate ispitivanja izvršenih prema propisanoj metodi i obavezama iz ugovora.

Uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 61

Obradu rezultata ispitivanja iz člana 60 stav 6 ovog zakona vrši organ uprave.

Obrada rezultata iz stava 1 ovog člana vrši se po metodi koju propisuje Ministarstvo.

Konačni rezultati ispitivanja dostavljaju se stručnoj komisiji, radi ocjene proizvodne i upotrebne vrijednosti sorte, kao i njene različitosti, uniformnosti i stabilnosti, a godišnji rezultat dostavlja se podnosiocu zahtjeva.

Stručnu komisiju iz stava 3 ovog člana obrazuje organ uprave.

Član 62

Za sorte povrća koje su poslije prve godine ispitivanja na oglednom polju pokazale bolje proizvodne i upotrebne vrijednosti od sorte standard, podnosilac zahtjeva može podnijeti organu uprave zahtjev za privremeno priznavanje sorte.

Zahtjev za privremeno priznavanje sorte povrća razmatra stručna komisija iz člana 61 stav 3 ovog zakona.

Na osnovu predloga stručne komisije iz stava 2 ovog člana, organ uprave donosi rješenje o privremenom priznavanju sorte povrća u trajanju od godinu dana.

Za vrijeme trajanja privremenog priznavanja sorte nastavlja se ispitivanje sorte u skladu sa ovim zakonom.

Član 63

Na osnovu rezultata ispitivanja sorte na oglednom polju, odnosno u laboratoriji, a na predlog stručne komisije iz člana 61 stav 3 ovog zakona, organ uprave donosi rješenje o priznavanju sorte ili o odbijanju zahtjeva.

2. Upis u Registar sorti poljoprivrednog bilja

Član 64

Na osnovu rješenja o priznavanju sorte, odnosno o privremenom priznavanju sorte organ uprave vrši upis sorte u Registar sorti poljoprivrednog bilja.

Registar sorti poljoprivrednog bilja vodi organ uprave.

Za vrijeme za koje je sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja sjeme sorte može se stavljati u promet kao sortno.

Sadržinu i način vođenja Registra sorti poljoprivrednog bilja bliže propisuje Ministarstvo.

Član 65

Registar sorti poljoprivrednog bilja sadrži podatke naročito o:

- 1) novostvorenim domaćim sortama;
- 2) stranim sortama priznatim od nadležnog organa strane države;
- 3) domaćim i odomaćenim sortama;
- 4) sortama koje su privremeno priznate.

Sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja podliježe obaveznom ispitivanju upotrebne i proizvodne vrijednosti (VCU TEST) prema propisanim metodama radi stavljanja na Listu preporučenih sorti.

Ispitivanje sorte iz stava 1 ovog člana vrši se u skladu sa članom 57 stav 2 ovog zakona.

Član 66

U Registar sorti poljoprivrednog bilja mogu se upisati odomaćene sorte koje ne ispunjavaju sve uslove propisane ovim zakonom za upis u Registar sorti poljoprivrednog bilja i one se posebno obilježavaju.

Uzorci sjemenskog materijala domaćih i odomaćenih sorti koje su upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja čuvaju se u referentnoj kolekciji biljnih gena u skladu sa propisima koji uređuju biljne genetske resurse.

Organ uprave upisuje sorte iz stava 1 ovog člana u Registar sorti poljoprivrednog bilja na osnovu opšte poznatih podataka o proizvodnoj i upotrebnoj vrijednosti sorte.

Strana sorta upisuje se u Registar sorti poljoprivrednog bilja, ako je priznata od nadležnog organa strane države, ako ima dokaz o vlasniku, održavaocu, odnosno ovlašćenom zastupniku i o rezultatima DUS testa.

Uzorak sorte koja je upisana u Registar poljoprivrednog bilja ili je njen upis u toku čuva se kao standardni uzorak u referentnoj kolekciji.

Upis strane sorte u Registar sorti poljoprivrednog bilja vrši se na osnovu zahtjeva korisnika strane sorte.

Obrazac i sadržinu zahtjeva iz stava 4 ovog člana i dokumentaciju koja se prilaže uz zahtjev propisuje Ministarstvo.

Član 67

Organ uprave donosi rješenje o brisanju sorti iz Registra sorti poljoprivrednog bilja, ako:

- 1) je isteklo 15 godina od dana upisa sorte u Registar sorti poljoprivrednog bilja;
- 2) to zatraži podnosilac zahtjeva;
- 3) održavalac sorte ne obezbjeđuje održavanje sorte na način koji garantuje očuvanje sortnosti, uniformnosti i stabilnosti;
- 4) vlasnik sorte ili njegov ovlašćeni zastupnik ne obezbijedi uzorak sjemena sorte potreban za provjeru sortnosti, uniformnosti i stabilnosti i čuvanje standardnog uzorka ili njegove obnove.

Sorta koja je brisana iz Registra sorti poljoprivrednog bilja može se staviti u promet najduže tri godine od dana brisanja iz Registra sorti poljoprivrednog bilja.

Član 68

Organ uprave utvrđuje spisak upisanih, odnosno brisanih sorti iz Registra sorti poljo-privrednog bilja, kao i Listu preporučenih sorti.

Lista preporučenih sorti poljoprivrednog bilja objavljuje se u "Službenom listu Republike Crne Gore".

Član 69

Za priznavanje i upis u Registar sorti poljoprivrednog bilja plaća se naknada.

Naknadu iz stava 1 ovog člana plaća podnosilac zahtjeva.

Visinu naknade iz stava 1 ovog člana utvrđuje Vlada Republike Crne Gore.

Naknada iz stava 1 ovog člana prihod je budžeta Republike.

Član 70

Uzorak sorte koja je upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja ili je njen upis u toku čuva se kao standardni uzorak.

3. Održavanje sorte

Član 71

Održavalac sorte dužan je da održava sortu po propisanim metodama sve dok je sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja.

Održavalac sorte dužan je da, na zahtjev organa uprave, dostavi uzorak sjemenskog materijala sorte u roku od 15 dana, radi:

- 1) provjere da li se sorta održava na način kojim se ne mijenjaju sortnost, uniformnost i stabilnost;
- 2) čuvanja standardnog uzorka i njegove obnove.

Metode održavanja sorte propisuje Ministarstvo.

Član 72

Kontrola održavanja sorte obuhvata provjeru održavanja sortnosti, uniformnosti i stabilnosti sorte.

Kontrolu održavanja sorte vrši ovlašćeno pravno lice.

Ako organ uprave, na osnovu rezultata kontrole održavanja sorte iz st. 1 i 2 ovog člana, utvrdi da održavalac sorte nije održao sortu na način koji garantuje očuvanje sortnosti, stabilnosti i uniformnosti oduzima mu pravo održavanja sorte, a ako je jedini održavalac, sorta se briše iz Registra sorti poljoprivrednog bilja.

Kontrola održavanja sorte vrši se po metodama koje propisuje Ministarstvo.

Član 73

Troškove kontrole održavanja sorte snosi održavalac sorte od koga je uzet uzorak.

X. POSTKONTROLNA ISPITIVANJA SJEMENA

Član 74

Postkontrolnom ispitivanju sjemena podliježe osnovno i sertifikovano sjeme koje se proizvodi, doručuje i stavlja u promet, pri čemu se kao kontrolni uzorak koristi standardni uzorak sjemenskog materijala.

Postkontrolnim ispitivanjem sjemena se provjerava sortnost (originalnost), genetička čistoća, zdravstveno stanje i ispunjavanje ostalih zahtjeva u pogledu kvaliteta sjemena poljoprivrednog bilja.

Član 75

Postkontrolna ispitivanja sjemena obavlja ovlašćeno pravno lice.

Član 76

Ministarstvo propisuje metode uzimanja uzoraka sjemena, procenat uzoraka koji se uzima svake godine za postkontrolno ispitivanje sjemena, kao i način vršenja postkontrolnog ispitivanja sjemena.

Član 77

Troškove postkontrolnog ispitivanja sjemena snosi Ministarstvo.

U slučaju da uzorak sjemena ne odgovara propisanom, odnosno deklarisanom kvalitetu, troškove postkontrolnog ispitivanja snosi lice od koga je uzet uzorak sjemena.

XI. INSPEKCIJSKI NADZOR

Član 78

Inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši organ uprave preko poljoprivrednog inspektora, u skladu sa zakonom.

1. Ovlašćenja inspektora

Član 79

Poljoprivredni inspektor vrši inspekcijski nadzor naročito u odnosu na:

- 1) ispunjenost uslova za upis u propisane registre;
- 2) vođenje evidencije o proizvodnji sjemenskog materijala;
- 3) priznavanje sorti poljoprivrednog bilja;
- 4) sorte upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja i ostvarivanje prava korišćenja zaštićenih sorti.

2. Upravne mjere i radnje

Član 80

Pored upravnih mjera i radnji propisanih zakonom kojim se uređuje inspekcijskom nadzor, poljoprivredni inspektor, kada utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis, preduzima i sljedeće upravne mjere i radnje:

- 1) zabrani proizvodnju sjemenskog materijala, ako nije upisan ili je brisan iz Registra proizvođača;
- 2) zabrani proizvodnju sjemenskog materijala, ako nije podnešena prijava za vršenje stručne kontrole u skladu sa članom 15 ovog zakona;
- 3) zabrani proizvodnju, korišćenje i promet sjemenskog materijala sorti koje nisu upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja, odnosno koje su brisane iz Registra sorti poljoprivrednog bilja;
- 4) zabrani proizvodnju, korišćenje i stavljanje u promet sjemenskog materijala suprotno odredbama ovog zakona;
- 5) zabrani promet sjemenskog materijala van prodajnog objekta;
- 6) oduzme i uništi sjemenski materijal koji se proizvodi, koristi i stavlja u promet suprotno odredbama ovog zakona.

XII KAZNE NE ODREDBE

Član 81

Novčanom kaznom od dvjestapedesetostrukog do tristostrukog iznosa najniže cijene rada u Republici kazniče se za prekršaj organ, privredno društvo ili drugo pravno lice i preduzetnik, ako:

- 1) pakuje i označava pojedine kategorije sjemenskog materijala suprotno članu 4 stav 9 ovog zakona;
- 2) se bavi proizvodnjom, prometom i uvozom sjemenskog materijala, a nije upisano u Registar proizvođača, Registar za promet sjemenskim materijalom na veliko i Registar za promet sjemenskog materijala na malo i Registar uvoznika (čl. 5 stav 1, 41 stav 1 i 45 stav 1);
- 3) ne prijavi organu uprave podatke o promjeni uslova za obavljanje djelatnosti u propisanom roku (čl. 7 stav 5 i 23 stav 5);
- 4) proizvodi sjemenski materijal sorti koje nijesu upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja (član 10 stav 1);
- 5) stavi u promet na teritoriju Republike sjemenski materijal koji je proizveo, doradio ili ispitivao za potrebe stranog naručioca (član 12 stav 4);
- 6) obavlja poslove stručne kontrole proizvodnje ostalih kategorija sjemenskog materijala, a ne ispunjava propisane uslove (član 14 stav 2);
- 7) se bavi doradom sjemenskog materijala, a nije upisano u Registar doradivača (član 22);
- 8) ne čuva ispitane uzorke i dokumentaciju o ispitivanju sjemenskog materijala u rokovima propisanim članom 35 st. 2 i 3 ovog zakona;
- 9) stavlja u promet sjemenski materijal koji ne odgovara kvalitetu označenom u deklaraciji i na etiketi (član 37 stav 2);
- 10) stavi u promet sjemenski materijal kojem je rok važenja iz deklaracije i etikete istekao, odnosno prije nego se produži važenje deklaracije (član 39 stav 1);
- 11) stavi u promet sjemenski materijal sorti koje nijesu upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja (član 42);
- 12) uvozi sjemenski materijal koje nije u originalnom pakovanju (član 46 stav 1);
- 13) uvozi naturalno sjeme koje nije sortno i nije proizvedeno za račun domaćeg naručioca (član 46 stav 2);
- 14) uvozi sjemenski materijal suprotno čl. 47 i 48 ovog zakona;
- 15) stavi u promet sorte sjemenskog materijala nakon isteka roka od tri godine od dana brisanja iz Registra sorti poljoprivrednog bilja (član 67 stav 2);

16) poslove kontrole održavanja sorte ne vrši u skladu sa članom 72 ovog zakona.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u organu, privrednom društvu ili drugom pravnom licu novčanom kaznom od dvadesetostrukog iznosa najniže cijene rada u Republici.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana, pored novčane kazne, može se izreći i zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti.

Član 82

Novčanom kaznom od stopedesetostrukog do dvjestapedesetostrukog iznosa najniže cijene rada u Republici kazniće se za prekršaj privredno društvo, drugo pravno lice i preduzetnik, ako:

- 1) ne vrši stručnu kontrolu proizvodnje predosnovnog i ostalih kategorija sjemenskog materijala na propisan način i po propisanim metodama (član 14 stav 6);
- 2) stavlja u promet sjemenski materijal koji nije doraden (član 21 stav 1);
- 3) ne uništi otpad nastao doradom sjemena sitnosjemenih mahunarki, kao i otpad koji ima sjeme parazitnih biljaka, korova i sjeme zaraženo štetnim organizmima uz prisustvo poljo-privrednog inspektora (član 28 stav 1);
- 4) postupi suprotno članu 31 ovog zakona;
- 5) ne vodi evidenciju o izdatim deklaracijama i etiketama (član 38 stav 5);
- 6) prepakuje i razmjerava sjemenski materijal iz domaće proizvodnje i iz uvoza koji je u originalnom pakovanju, odnosno bez dozvole organa uprave (član 40 st.1 i 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se novčanom kaznom od dvadesetostrukog iznosa najniže cijene rada u Republici i odgovorno lice u privrednom društvu, odnosno drugom pravnom licu.

Član 83

Novčanom kaznom od stotrukog do dvjestotrukog iznosa najniže cijene rada u Republici kazniće se za prekršaj privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako:

- 1) ne podnese organu uprave prijavu za vršenje stručne kontrole nad proizvodnjom sjemenskog materijala u rokovima propisanim članom 15 stav 1 ovog zakona;
- 2) ne dostavi organu uprave izvještaj o izvršenoj stručnoj kontroli proizvodnje predosnovnog sjemena i ne vodi evidenciju o izdatim izvještajima (član 16);
- 3) ne priprema mješavine različitih sorti ili vrsta poljoprivrednog bilja u određenim procentima pojedinih komponenti i komponente ne zadovoljavaju uslove kvaliteta za tu vrstu sjeme-nskog materijala (član 26 st.1 i 2);
- 4) ne vodi knjigu evidencije o količini preuzetog naturalnog sjemena i doradenog sjemenskog materijala i ne čuva dokumentaciju najmanje šest godina (član 27 stav 1);
- 5) nije tokom žetve, odnosno berbe, prevoza i čuvanja, naturalno sjeme međusobno odvojeno i obilježeno do dorade (član 29 stav 1);
- 6) ne prijavi organu uprave u roku od pet dana od dana prijema obranog, izvađenog i požnjevenog sjemenskog materijala, za svaki sjemenski usjev, preuzetu količinu naturalnog sjemena (član 29 stav 3);
- 7) sjemenski materijal u prometu ne skladišti i čuva na način i pod uslovima koji obezbjeđuju očuvanje njegovog kvaliteta (član 43 st.1 i 3);
- 8) vrši promet sjemenskog materijala van prodajnog objekta (član 43 stav 2);
- 9) ne vodi evidenciju o uvezenim količinama sjemenskog materijala i sjemenskih mješavina (član 46 stav 4);
- 10) ne dostavi uzorak uvezenog sjemenskog materijala naučno-istraživačkoj ustanovi (član 48 stav 3).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se novčanom kaznom od dvadesetostrukog iznosa najniže cijene rada u Republici i odgovorno lice u privrednom društvu, odnosno drugom pravnom licu.

Član 84

Novčanom kaznom od dvadesetostrukog iznosa najniže cijene rada u Republici kazniće se za prekršaj fizičko lice, ako se bavi proizvodnjom sjemenskog materijala, a nije zaključilo ugovor sa proizvođačem sjemenskog materijala (član 7 stav 2).

XIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 85

Privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, koji se bave proizvodnjom, prometom i uvozom sjemenskog materijala dužni su poslovanje uskladiti sa ovim zakonom, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 86

Propisi na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona primjenjivaće se propisi doneseni na osnovu Zakona o sjemenu i sadnom materijalu ("Službeni list RCG", br. 39/92 i 59/92) i Zakona o priznavanju sorti poljoprivrednog i šumskog bilja ("Službeni list SRJ", br. 12/98 i 37/02), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 87

Danom stupanja na snagu ovog zakona neće se primjenjivati odredbe Zakona o priznavanju sorti poljoprivrednog i šumskog bilja ("Službeni list SRJ", br. 12/98 i 37/02), koje se odnose na priznavanje sorti sjemena poljoprivrednog bilja i prestaju da važe odredbe Zakona o sjemenu i sadnom materijalu ("Službeni list RCG", broj 39/92) koje se odnose na sjeme poljoprivrednog bilja.

Član 88

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Republike Crne Gore".